

ANDRZEJ GRZYBOWSKI¹, AGNIESZKA RABIZA²

Witold Maciej Kapuściński (1882-1951) Twórca poznańskiej Kliniki Okulistycznej

Witold Maciej Kapuściński (1882-1951)
Founder of Department of Ophthalmology in Poznan

¹ Instytut Okulistycznych Badań Naukowych, ul. Mickiewicza 24/3B, 60-836 Poznań, Poland

² Szpital Wojewódzki w Poznaniu, ul. Juraszów 7-19, Poznań 60-479

Adres korespondencyjny:

Prof. dr hab. med. Andrzej Grzybowski

Instytut Okulistycznych Badań Naukowych, ul. Mickiewicza 24/3B, 60-836 Poznań, Poland

ABSTRAKT

Celem pracy była analiza biografii oraz dorobku naukowego Witolda Macieja Kapuścińskiego (1882-1951), polskiego okulisty oraz działacza społecznego. Witold Kapuściński ukończył studia lekarskie oraz uzyskał stopień doktora medycyny w 1908 r. we Fryburgu. W kolejnych latach prowadził prywatną praktykę lekarską, był zaangażowany w działalność społeczną oraz naukową. Był profesorem i dziekanem Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i Tajnego Uniwersytetu Ziem Zachodnich, prezesem Polskiego Towarzystwa Okulistycznego oraz Wydziału Lekarskiego Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Słowa kluczowe: Witold Maciej Kapuściński, medycyna, okulistyka, historia okulistyki polskiej

WSTĘP

Witold Kapuściński był lekarzem mającym istotny wpływ na rozwój polskiej okulistyki pierwszej połowy XX w. Był profesorem i dziekanem Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego, Tajnego Uniwersytetu

ABSTRACT

The aim of the work was to analyze the biography and scientific achievements of Witold Maciej Kapuściński, a Polish ophthalmologist and social activist. Witold Kapuściński (1882-1951) completed his medical studies and obtained a degree of a Doctor of Medicine in 1908 in Freiburg. In the following years, he ran a private medical practice and was actively engaged in social and scientific activities. He was a professor and dean at the Medical Faculty of the University of Poznań and the Secret University of Western Lands. He was also the president of the Polish Society of Ophthalmology and the Medical Faculty of the Poznań Society of Friends of Sciences.

Keywords: Witold Maciej Kapuściński, medicine, ophthalmology, history of Polish ophthalmology

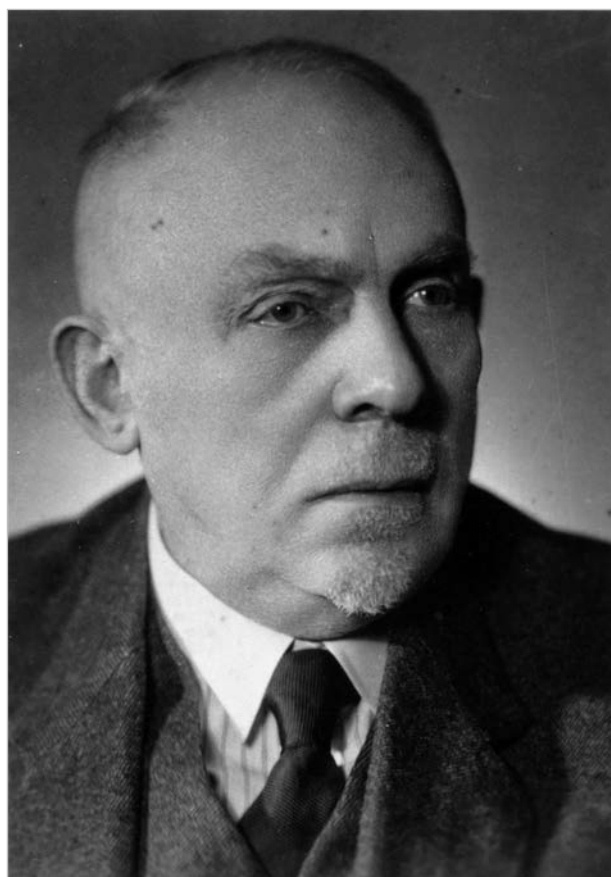
Ziem Zachodnich, prezesem Polskiego Towarzystwa Okulistycznego oraz Wydziału Lekarskiego Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Celem poniższej pracy było opracowanie informacji biograficznych na jego temat oraz analiza jego dorobku naukowego.

METODOLOGIA

W pracy wykorzystano materiały pochodzące ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, Biblioteki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Archiwum Państwowego oraz Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu. Ponadto informacje pozyskano z Polskiej Bibliografii Lekarskiej, zdigitalizowanych materiałów archiwalnych m.in. Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej, bazy genealogicznej, kart meldunkowych, ze wspomnień pośmiertnych i słowników biograficznych. Przejrzano bazy internetowe, takie jak Google Scholar.

BIOGRAFIA

Witold Maciej Kapuściński urodził się 25 maja 1882 r. w Poznaniu. Był synem Bolesława Kapuścińskiego oraz Stanisławy z Bendów. Stanisława z Bendów, herbu Pelikan, pochodziła z rodziny Wielkopolskiej, spokrewnionej z Janem Henrykiem Dąbrowskim [1,2,3]. Bolesław Kapuściński (1850-1921) był lekarzem internistą, który odbył również pięcioletnią praktykę okulistyczną u prof. Bolesława Wicherkiewicza (1847-1915). Brał udział w tajnych zgromadzeniach towarzystw naukowych młodzieży akademickiej, współtworzył Towarzystwo Czytelní Ludowych, a na jego pogrzebie zgromadził się tłum Wielkopolan [1,3]. Dziad Witolda, Maciej Józef Kapuściński (1811-1873), również był lekarzem i patriotą. Brał udział w powstaniu listopadowym, był wieloletnim skarbnikiem Towarzystwa Pomocy Naukowej w Poznaniu, gdzie działał razem z Karolem Marcinkowskim (1800-1846) [1,3]. Rodzinną tradycję lekarską kontynuował syn Witolda, Witold Juliusz Kapuściński, który też został okulistą. Witold Maciej miał siostrę Irenę, późniejszą żonę okulisty Jana Stasińskiego [4]. Ukończył Gimnazjum Realne im. Gotthilfa Bergera w Poznaniu, a następnie studiował medycynę na uniwersytetach w Genewie, Berlinie, Monachium, Lipsku i Fryburgu, gdzie w marcu 1908 r. otrzymał dyplom lekarski [5]. W tym samym roku uzyskał stopień doktora medycyny na podstawie pracy pt. *Zur Kenntnis der Retinitis pigmentosa, besonders derjenigen ohne allgemeine Hemeralopie* pod opieką prof. Theodora Axenfelda (1867-1930). Już jako student przejawiał zainteresowanie okulistiką, by po ukończeniu studiów rozpocząć szkolenie specjalizacyjne w okulistyce pod okiem prof. Juliusa von Michela (1843-1911) w Berlinie. W 1909 r. ożenił się z Janiną z d. Psarską, pianistką. Od stycznia 1910 r. pracował jako asystent prof. Eugena von Hippa (1867-1939) w Klinice Okulistycznej w Halle [6]. W tym samym roku w Halle urodził się ich jedyny syn, Witold Juliusz. W kolejnych latach Kapuściński dokształcał

Ryc. 1. Witold Kapuściński [7]

się w klinikach okulistycznych w Wiedniu, Zurychu, Lyonie, aby w 1912 r. powrócić do Poznania i rozpocząć praktykę lekarską.

Zainteresowanie Kapuścińskiego działalnością naukową skłoniło go do przyjęcia oferty pracy na Uniwersytecie Jagiellońskim jako asystent prof. Wicherkiewicza, pierwszego prezesa Polskiego Towarzystwa Okulistycznego [8]. Wybuch I wojny światowej spowodował, że Kapuściński nie zdążył objąć stanowiska i został zmobilizowany do armii pruskiej. Aby uniknąć wysłania na front pod Verdun, dokonał samoocelenia stawu kolanowego [9]. W kolejnych latach przebywał w Poznaniu, a w 1917 r. został powołany do armii niemieckiej, gdzie objął stanowisko ordynatora w szpitalu wojskowym. Po wybuchu powstania wielkopolskiego kierował Oddziałem Ocznym III Szpitala Okręgowego Wojska Polskiego jako kapitan lekarz. Pełnił tę funkcję do 1922 r., kiedy został awansowany do stopnia majora lekarza i przeniesiony do rezerwy. Pod koniec 1921 r. Rada Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego zaproponowała Kapuścińskiemu zorganizowanie kliniki okulistycznej oraz prowadzenie wykładów z okulistyki dla studentów. W kwietniu 1922 r. uzyskał habilitację na podstawie rozprawy pt. *Studia*

doświadczalne i kliniczne w sprawie istoty jaglicznych zachorowań spojówki, a opiekunem habilitacji był prof. Kazimierz Noiszewski (1859-1930) z Warszawy. W 1923 r. Rada Wydziału Lekarskiego mianowała Kapuścińskiego jako profesora nadzwyczajnego na kierownika Katedry Okulistycznej. Debaty w sprawie obsadzenia tego stanowiska trwały blisko rok, a głównym konkurentem był doc. Jan Stasiński (1869-1939). W kolejnych latach Klinika Okulistyki prężnie się rozwijała [1,6]. Operacje odbywały się dwa razy w tygodniu, a miesięcznie operowano ok. 50 osób. W latach 1929-1930 w klinice pracowało 3 etatowych lekarzy i 4 asystentów pozaetatowych. W 1930 r. liczba łóżek wynosiła 60 – osobne sale dotyczyły chorych po operacji zaćmy, po urazach oka i chorych z chorobami infekcyjnymi oka [1].

14 listopada 1937 r. Witold Maciej Kapuściński otrzymał nominację na profesora zwyczajnego okulistyki. 2 września 1939 r. profesorowie Kapuściński oraz Adam Wrzosek (1875-1965) udali się do Warszawy celem zadeklarowania gotowości Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego do służby wojskowej [11]. W czasie oblężenia stolicy Kapuściński przejął współorganizację Oddziału Chorób Oczu przy ul. Dzielnej w Warszawie. Po kapitulacji stolicy kontynuował kierowanie Kliniką Oczną Uniwersytetu Poznańskiego.

W tym czasie działalność Uniwersytetu Poznańskiego była zagrożona, a profesorów i innych pracowników naukowych uczelni aresztowało gestapo. Część z nich została wywieziona do obozów lub rozstrzelana [12]. Kapuściński ukrywał się w domu niemieckiego inżyniera Arenda i jego polskiej żony, która była działaczką niepodległościową [1]. Po uniknięciu aresztowania, w 1939 r. wyjechał do Warszawy, gdzie zaangażował się w działalność Wydziału Lekarskiego Tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich [13]. W konspiracji prowadził wykłady i ćwiczenia dla studentów. Od 1924 do 1942 r. był prodziekanem Wydziału Lekarskiego, a w maju 1944 r. został jego dziekanem.

W czasie powstania warszawskiego wraz z synem prowadził Oddział Oczny Szpitala Czerwonego Krzyża [14]. Po upadku powstania sprzęt szpitalny przetransportowano do Krakowa, gdzie Kapuściński kontynuował działalność dydaktyczną. 15 marca 1945 r. powrócił do Poznania i został pierwszym po wojnie dziekanem Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego oraz kierownikiem Kliniki Okulistycznej [14,15]. Ponieważ jej dotychczasowa siedziba została doszczętnie zniszczona, Kapuściński przejął organizację nowej siedziby kliniki, początkowo w szpitalu przy ul. Szkolnej, a następnie w szpitalu Przemienienia Pańskiego przy

Ryc. 2. Prezydium 24.11.1935 r. Siedzą od lewej: prof. Witold Kapuściński, prof. Paweł Gantkowski, prof. Emil Godlewski, prof. Adam Wrzosek, radca Tadeusz Szulc, dr Kazimierz Stojalowski, dr Kazimierz Neymann [10]

Ryc. 3. Pamiątkowa fotografia wykładowców i studentów tzw. Grupy Warszawskiej Wydziału Lekarskiego tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich, wykonana po wojnie, w 1946 r., przed północnym wejściem do Collegium Anatomicum. Siedzą od lewej: prof. Zdzisław Stolzmann, prof. Tadeusz Kurkiewicz, prof. Adam Wrzosek, prof. Ignacy Hoffman, prof. Witold Kapuściński. Stoją od prawej: dr Feliks Bolechowski, student Edmund Chrościelewski [7]

Ryc. 4. Uczestnicy uroczystości. Widoczni m.in. Bogumił Kozłowski, prof. Witold Kapuściński (siedzi pierwszy z prawej), rektor Uniwersytetu Poznańskiego prof. Stanisław Runge (w pelerynie gronostajowej), prof. Tadeusz Kurkiewicz [10]

pl. Bernardyńskim. W 1949 r. przy klinice założono Koło Naukowe Młodych Okulistów, w którego działalność sam był zaangażowany, a spotkania koła odbywały się cyklicznie w jego gabinecie. Zespół ówczesnej kliniki tworzyli: adiunkci – dr Konrad Dziegielewski i dr Witold Juliusz Kapuściński; starsi asystenci – dr Zofia Ziółkiewicz, dr Helena Sobieska-Lipińska i dr Marian Perz; młodszy asystenci – dr Stanisław Mondelski i dr Roman Chwirot [1].

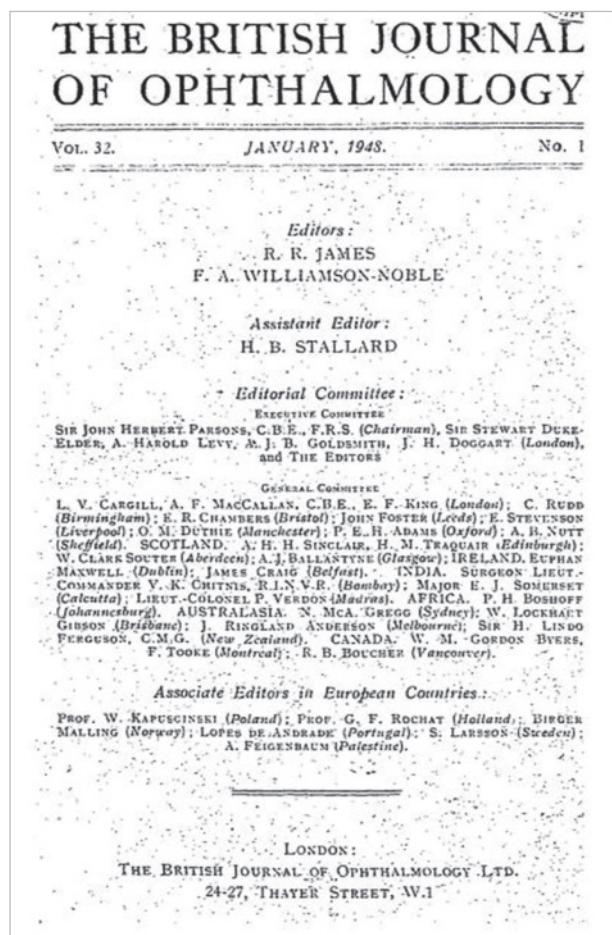
W latach 1935-1950 Witold Maciej Kapuściński piastował stanowisko przewodniczącego Polskiego Związku Okulistycznego [8]. Od 1936 r. był członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności, a od 1945 r. jej czynnym członkiem. Należał również m.in. do: International Council of Ophthalmology, Société Française d'Ophtalmologie, redakcji czasopisma „British Journal of Ophthalmology”, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Witold Maciej Kapuściński zmarł nagle 21 czerwca 1951 r. Jeszcze 20 czerwca 1951 r. był obecny w klinice, operował, następnie przyjmował pacjentów w prywatnym gabinecie oraz uczestniczył w posiedzeniu Rady Wydziału Lekarskiego, na którym zasiadł. Został przewieziony do Kliniki Chorób Wewnętrznych, a następnego dnia zmarł na zawał serca [17].

Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Poznaniu przy ul. Bluszczonej.

Cennym źródłem informacji na temat jego przemysłów oraz życia jest pamiętnik odziedziczony po śmierci ojca w 1921 r. [1]. Pierwszy osobisty wpis Witolda Kapuścińskiego pochodzi z 22 stycznia 1922 r., gdzie napisał: „Pamiętnik ten stanie się spowiedzią życiową, niech go więc czytają po mojej śmierci, tak jak ja po śmierci ojca pamiętnik ten przeczytałem” [1]. Kapuściński kontynuował prowadzenie tego dziennika do 1936 r., poruszając w nim osobiste dzieje, przemyślenia filozoficzne, polityczno-historyczne oraz nad kursem złotego, a także opisy życia uniwersyteckiego i spraw rodzinnych. Dziennik rozpoczyna się od przemyśleń na temat zadania, które spadło na Polaków po odzyskaniu niepodległości, a do którego nie byli przygotowani. O powstaniu listopadowym Kapuściński napisał: „ten czyn listopadowej nocy zbawił Polskę całą” [1]. W dalszych wpisach wspominał również o powojennej ruinie miast polskich, ich brudzie i ubożeniu. „W Warszawie, stolicy państwa, które siebie lubi uważać za mocarstwo widać jarmarczne szyldy. Włochy też brudne, ale mają styl, u nas tylko nędza” [1]. Również krytycznie odnosił się do Poznania; uważał to miasto za niewykazujące adekwatnego patriotyzmu. Kompozytora hejnału z wieży ratuszowej skrytykował słowami: „chyba był starym organistą – takt miał od kulawej szkapki, a melodię od koguta” [1].

W latach 1898-1899, będąc nastolatkiem, przejawiał skłonności literackie, a jego wiersze były publikowane

Ryc. 5. Strona tytułowa „British Journal of Ophthalmology” wskazująca na udział Witolda Kapuścińskiego w redakcji tego czasopisma naukowego

w „Dzienniku Poznańskim” oraz „Pracy”. W prowadzonym pamiętniku niejednokrotnie je cytował, wyrażał niezadowolone i nazwał „mydłem”. Pisał również: „życie bez twórczości jest nikłe i małe, jest vegetacją. Jeżeli życie ma mieć jakiś sens to tylko w twórczości” [1].

Witold Maciej Kapuściński tak samo krytycznie, jak swoje dzieła literackie, oceniał siebie. Gdy dostał nominację na profesora nadzwyczajnego, napisał:

czy jestem dostatecznie przygotowany do tego stanowiska? Nie! Aby nauczać studentów wystarczy, aby kierować asystentami również wystarczy, ale aby na rubieży zachodniej stać na straży nauki polskiej nie wystarczy, aby przez swój autorytet naukowy za granicą znaczenia polskiej nauki bronić nie wystarczy! Byłem dość długo asystentem aby być dobrym specjalistą, ale byłem za krótko aby być profesorem, za mało mam za sobą pracy naukowej [1].

Za zadanie stawiał sobie „przygotowanie podstaw dla przyszłej generacji” [1].

Jego zaangażowanie w pracę naukową wielokrotnie wybrzmiewało na kartach pamiętnika, m.in. we wpisach: „zrozumieć istotę bytu to wnikać w nauki przyrodnicze, dzięki którym tylko zrozumieć można medycynę, ale nasz umysł nie jest do tego przystosowany, jest jak fortepian o jednej tylko oktawie, a reszta nie gra. Wygrać na taki fortepianie Scherzo Chopina! Logika naszego umysłu nie zgadza się z logiką natury, bo umysłem naszym logicznym przyjąć nie możemy nieskończoności, a ona przecież istnieć musi” oraz: „Nauka jest jak szpulka poplątanych nici, które ktoś poplątał w wielki węzeł, gdzie nie widać końca ani początku. Te nici rozplątać i nawinąć na szpulkę to zadanie nauki” [1]. Kiedy na kierownika Katedry Okulistyki w Warszawie wybrano Hansa Laubera (1876-1952), Austriaka i jego znajomego z asystentury we Fryburgu, nazwał to skandalem, gdyż promował obsadzenie na narodowych stanowiskach kierowniczych polskich uczonych [1].

W swoim pamiętniku Kapuściński zawarł również opis dziejów rodziny. Ciepło wypowiadał się o swojej żonie Irenie oraz o synu Witoldzie Juliuszu, opisując jego zdolności literackie oraz zainteresowania naukowe. Pokładał w nim również nadzieje w kontekście rozwoju polskiej okulistyki: „jest u mnie delikatnie powiedziawszy niechęć do przejścia z postawy biernej w czynną. Jeżeli ja nic nauce nie zrobiłem, niech mój syn zrobi... Może on działa to, że polska okulistyka nie będzie szła w samym końcu szyków narodów” [1].

W swoich notatkach często poruszał też wątki polityczne. O zabójstwie prezydenta Narutowicza wspominał słowami: „to stara tradycja polska, to zabójstwo uczonego w którego dobrą wolę nie można było wątpić” [1]. Przez pamiętnik przemawia również jego ambiwalentny stosunek do Józefa Piłsudskiego. Świadczą o tym fragmenty: „czy miłość ojczyzny była głównym bodźcem Jego czynów? Któż tego docieknie. Koncepcje Jego [J. Piłsudskiego] były romantyczne, a nie realne. Trzeba do Jego rozumu jednak mieć zaufanie”; „nie mam zaufania do człowieka który we wszystkim jest gwiazdą, gwiazdą bo w 1920 r. pokonał Moskale. A jednak od czasu gdy Piłsudski rządzi ustabilizował się złoty, w Sejmie nie ma warcholstwa” oraz „mówią że Piłsudski wskrzesił Polskę, to znaczy, że Polski nie było, gdyby nie było Piłsudskiego, czy ktoś w to uwierzy” [1].

Istotną część pamiętnika zajmują również dzieje Uniwersytetu Poznańskiego. Kapuściński krytycznie oceniał poznańskich profesorów, mówiąc o ich niewystarczającym doświadczeniu bądź nieodpowiednich cechach charakteru do zajmowanych stanowisk. Niezwykle pozytywnie pisał o swoim bliskim przyjacielu, prof. Adamie Wrzósku:

jest to wybitna indywidualność. Człowiek o bardzo silnej woli, który wie zawsze czego chce, umie dążyć do tego czego chce i umie osiągnąć zamierzone cele. Sercem rozmiłowany więcej w polskim romantyzmie niż w medycynie. Jako jednostka o wybitnym charakterze wywiera decydujący wpływ na wiele spraw uniwersyteckich. Wrzosek ma wielu wrogów i niechętnych, ale ponieważ nie pracuje dla zaszczytów, ale dla idei, więc mu to jest obojętne [1].

Ubolewał nad odsunięciem go z Rady Wydziału Lekarskiego: „Człowiek, któremu Wydział Lekarski zawdzięcza powstanie został brutalnie odsunięty” [1].

Rodzina Kapuścińskich często odbywała zagraniczne podróże. Do najczęściej odwiedzanych krajów należały: Szwajcaria, Włochy, Belgia, Niemcy, Holandia i Austria. Kapuściński narzekał na niewystarczające finanse, lecz mimo to wielokrotnie zmieniał miejsce zamieszkania oraz kupił wraz z prof. Wrzóskiem kamienicę przy ul. Krzyżowej i rozpoczął budowę willi przy ul. Libelta. Ostatni wpis pochodzi z 31 grudnia 1936 r. Poruszył w nim tematy związane ze sprawami na Wydziale Lekarskim oraz wyraził zmartwienie kłopotami finansowymi i karierą naukową syna. Pamiętnik zakończył słowami: „Zbliży się wieczór mojego życia. Czym go wypełnię” [1].

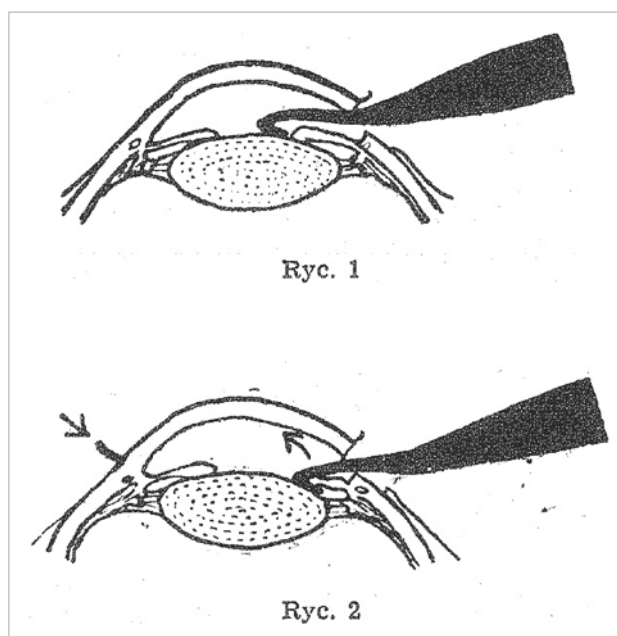
ANALIZA DOROBKU NAUKOWEGO

Witold Maciej Kapuściński napisał łącznie 70 prac obejmujących swą tematyką m.in. występowanie i leczenia jaskry, diagnozowanie i leczenie chorób rogówki, infekcje odogniskowe, fizjologie i patologie akomodacji, różne techniki operacyjne, przebieg i leczenie jaskry, leczenia odwarstwienia siatkówki oraz nowe techniki operacji zaćmy [1,18]. Poniżej omówione zostaną jedynie najciekawsze obserwacje Kapuścińskiego, które pozostają wartościowe z punktu widzenia współczesnej wiedzy okulistycznej.

Własną technikę operacji wewnątrztorbkowej zaćmy Kapuściński przedstawił po raz pierwszy w 1935 r. na VI Zjeździe Towarzystwa Okulistów Polskich w Wilnie. Została ona następnie opublikowana w 1948 r. Operacja polegała na uchwyceniu soczewki w górnej części z zastosowaniem pęsetki własnego pomysłu [19-22] (Ryc. 6).

W 1950 r. zaproponował stosowanie jodowego środka olejowego kontrastowego do badania rentgenowskiego dróg łzowych [23].

Jednym z ważniejszych zagadnień naukowych, którymi zajmował się Kapuściński, była patogeneza i leczenie jaskry. Tematyce tej poświęcił 11 prac opublikowanych

Ryc. 6. Pęsetka do operacji wewnątrztorbkowej zaćmy pomysłu Witolda Kapuścińskiego [22]

w latach 1923-1951. W pracy pt. *Przyczynki do nauki o jaskrze z 1923 r.* [24] opisał koncepcję, według której spłycenie komory przedniej w jaskrze spowodowane jest obrzękiem ciała szklanego, co potwierdził eksperymentalnie – w trzech przypadkach podał sól hipertoniczną do ciała szklanego i wywołał znaczny wzrost ciśnienia wewnątrzgałkowego oraz spłycenie komory przedniej. Ponadto autor zwrócił uwagę na różnicę między jaskrą przebiegającą z płytką oraz głęboką komorą przednią. W kolejnej pracy Kapuściński analizował wpływ ciśnienia tętniczego systemowego oraz składu krwi na jaskrę, jednak nie udało mu się otrzymać jednoznacznych wyników [25]. W pracy z 1925 r. [26] przeanalizował badania doświadczalne warunków hamowania odpływu cieczy wodnistej. W pracy z 1948 r. [27] zwrócił uwagę na częstsze występowanie jaskry u osób krótkowzrocznych i zalecał wykonywanie u nich badań kontrolnych pod tym kątem. W artykule z 1949 r. [28] dokonał przeglądu ówczesnie dostępnych metod farmakologicznych i operacyjnych leczenia jaskry oraz podsumował, iż leczenie zachowawcze odwleka jedynie termin operacji. W pracy z 1951 r. [29] opisał istnienie nietypowej postaci jaskry z zanikiem tarczy nerwu wzrokowego i ubytkami w polu widzenia, ale bez podwyższonego ciśnienia wewnątrzgałkowego.

Kolejnym dominującym tematem zainteresowań naukowych Kapuścińskiego była patogeneza i leczenie odwarstwienia siatkówki. W wykładzie na IV Zjeździe Okulistów Polskich [30] w 1928 r. w Poznaniu przedstawił ówczesne koncepcje powstawania odwarstwienia

siatkówki i podzielił je na dwie grupy – wysiękowe i retrakcyjne. W zakresie leczenia Kapuściński wspierał propozycje Gonina i proponował ignipunkcję i kauteryzację chemiczną. W pracy z 1929 r. [31] autor opisał różnice kliniczne między odwarstwieniem starczym a odwarstwieniem związanym z krótkowzrocznością. W pracy z 1937 r. [32] Kapuściński opisał pięć przypadków z Kliniki Okulistyki w Poznaniu, w których odwarstwienie siatkówki wyleczono metodą koagulacji przez twardówkowej z nakłuciem przenikającym twardówkę.

Co ciekawe, Kapuściński prowadził badania nad stosowaniem 0,5% pilokarpiny w spowalnianiu rozwoju zaćmy. W pracy z 1948 r. przedstawił dobre wyniki tej terapii i zalecał jej stosowanie [33].

PODSUMOWANIE

Witold Maciej Kapuściński był organizatorem Kliniki Okulistycznej w Poznaniu w dwóch bardzo trudnych okresach: w 1921 r. (po odzyskaniu niepodległości przez Polskę) oraz w 1945 r. Dzięki jego wiedzy i doświadczeniu, w Poznaniu powstał bardzo prężnie funkcjonujący okulistyczny ośrodek kliniczny. Wiedza naukowa Kapuścińskiego w zakresie zaćmy, jaskry i odwarstwienia siatkówki była bardzo obszerna i obejmowała szereg oryginalnych obserwacji, aktualnych do dziś. Niestety brakuje oznak zachowania pamięci o nim w strukturach Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, w tym w Klinice Okulistyki, pomimo jego niewątpliwych zasług dla tych instytucji. Podobnie nie istnieje w Poznaniu ulica jego imienia, choć był wybitnym synem Poznania, który całe swoje życie poświęcił dla rozwoju tego miasta.

PIŚMIENICTWO

- [1] Szaferowa D., *Nowatorskie poglądy profesora Witolda Kapuścińskiego aktualne we współczesnej okulistyce*, Poznań (Polska) 1993, (praca doktorska).
- [2] Orłowski W.J., Słowo wprowadzające do XIII Sympozjum Retinologicznego. *Klinika Oczna*, 1956, 98, 510-530.
- [3] Paciorek M., *Słownik biograficzny polskich nauk medycznych XX wieku*, Instytut Historii i Nauki PAN, Warszawa (Polska) 2004-2005, 3(4), 94-96.
- [4] Minakowski M.J., *Witold Maciej Jan Kapuściński*, [online:] <http://www.sejm-wielki.pl/b/psb.10892.1-1.08.2023>.
- [5] Seyda B., *Dzieje Medycyny w Zarysie*, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa (Polska) 1977, 606.
- [6] Łoza S., *Czy wiesz kto jest kto? – uzupełnienia i sprostowania*, Wydawnictwo Głównej Księgarni Wojskowej, Warszawa (Polska) 1939, 130-131.
- [7] Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu.

- [8] *Polskie Towarzystwo Okulistyczne*, [online:] <http://web.archive.org/web/20150509202752/http://pto.com.pl:80/o-pto> – 1.08.2023.
- [9] Kapuściński W.J., Sprawozdanie z XIII Sympozjum Retinologicznego w Poznaniu. *Klinika Oczna*, 1985, 87, 134.
- [10] Narodowe Archiwum Cyfrowe.
- [11] Wrzosek A., *Witold Kapuściński znakomity okulista polski*, Archiwum Historii Medycznej, Poznań (Polska) 1960, 297-308.
- [12] Franz M., Janicki T., Magowska A. i wsp. *Uniwersytet w czasie wojny 1939-1945*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań (Polska) 2019, 104-108.
- [13] Kowalenko W., *Tajny Uniwersytet Ziem Zachodnich. Uniwersytet Poznań w latach 1940-1945*, Instytut Zachodni, Poznań (Polska) 1961.
- [14] Dawidowicz A., *Tajne nauczanie medycyny i farmacji w latach 1939-1945*, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa (Polska) 1977, 398.
- [15] Musielak M., *Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu w latach 1950-2019. Historia i Luminarze nauki*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań (Polska) 2019, 634.
- [16] Hasik J., *Dzieje Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i Akademii Medycznej (1919-1979)*, Akademia Medyczna, Poznań (Polska) 1979.
- [17] Wrzosek A., Groniowski J., Howorka B., Nekrolog: Prof. dr wszechnauk lek. Witold Kapuściński, [w:] *Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu od 1 stycznia 1950 do 30 września 1957 r.*, t. 2, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Poznań (Polska) 1959, 254-260.
- [18] Kapuściński W.J., *Słownik Biograficzny Polskich Nauk Medycznych XX wieku. Tom 1. Zeszyt 1.*, Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, Warszawa (Polska) 1991, 44-45.
- [19] Kapuściński W., O technice usuwania zaćmy w torebce. *Klinika Oczna*, 1935, XIII (4), 702-709.
- [20] Kapuściński W., O nowym sposobie operowania zaćmy w torebce. *Klinika Oczna*, 1948, XVIII (1), 124-125.
- [21] Kapuściński W., Extraction capsulo-lenticulaire de la cataracte par le bord superieur du cristallin. *Annales d'Oculistique*, 1948, CLXXXII (10), 757-760.
- [22] Kapuściński W., Nowy typ szczypczyków do usuwania zaćmy w torebce. *Klinika Oczna*, 1950, XX (3-4), 406-408.
- [23] Kapuściński W., O leczeniu zachowawczym dróg łzowych. *Klinika Oczna*, 1950, XX (3-4), 361-366.
- [24] Kapuściński W., Przyczynki do nauki o jaskrze. *Klinika Oczna*, 1923, I (2), 1-9.
- [25] Kapuściński W., Studia doświadczalne nad jaskrą. *Klinika Oczna*, 1924, II, 114-118.
- [26] Kapuściński W., O jaskrze obrzękowej doświadczalnej. *Klinika Oczna*, 1924, II, 98-104.
- [27] Kapuściński W., Miopia i jaskra. *Klinika Oczna*, 1948, XVIII (3-4), 561-567.
- [28] Kapuściński W., O najnowszych osiągnięciach w leczeniu jaskry, [w:] *Pamiętnik XXI Zjazdu Towarzystwa Okulistów odbytego w Krakowie w dniach 16, 17 i 18 września 1949 r.*, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa (Polska) 1950, 16-17.
- [29] Kapuściński W., O niektórych odmianach prototypu jaskry prostej. *Klinika Oczna*, 1951, XXI (1-2), 101-102.
- [30] Kapuściński W., Odczepienie siatkówki, teorie i leczenie, [w:] *Pamiętnik III Zjazdu Towarzystwa Okulistów Polskich w Krakowie w 1928 roku*, Poznań (Polska) 1929, 237-274.
- [31] Kapuściński W., *Difference des signes entre le décollement senil et myopique*. *Concillium Ophthalmologicum*, Haag (Netherland) 1929.
- [32] Kapuściński W., O kilku przypadkach odczepienia siatkówki wyleczonych w ostatnim czasie w Klinice Ocznej Uniwersytetu Poznańskiego. *Klinika Oczna*, 1937, XV, 53-55.
- [33] Kapuściński W., O próbach zatrzymania rozwoju zaćmy starczej. *Klinika Oczna*, 1948, XVIII (1), 125-126.